

Bijlage: Artikelsgewijs advies

G

Artikel F 2 is zodanig gewijzigd dat geen termijn meer wordt genoemd waarbinnen de kandidaatstelling moet plaatsvinden. In geval van ontbinding van de Tweede Kamer wordt hierdoor teruggevallen op de termijn genoemd in artikel 64, tweede lid, van de Grondwet, waarin is bepaald dat de nieuwe Kamer binnen drie maanden moet worden gekozen en samenkomt. Voor deze constructie is gekozen om te voorkomen dat er tegenstrijdigheid ontstaat tussen de termijnen in de Kieswet en de Grondwet.

De Kiesraad gaat er vanuit dat er bij het bepalen van de dag van kandidaatstelling rekening mee wordt gehouden dat tussen het moment van ontbinding van de Kamer en de dag van kandidaatstelling voor onder andere politieke groeperingen voldoende tijd wordt vrijgemaakt voor de voorbereiding van de kandidaatstelling.

K

In de memorie van toelichting bij artikel H 1 van het conceptwetsvoorstel wordt gesproken over de betaling van de waarborgsom. De Kiesraad neemt aan dat, wanneer in meerdere kieskringen wordt meegedaan, kan worden volstaan met één bewijs van betaling, maar dit blijkt niet uit de tekst van de wet.

Met betrekking tot de introductie van centrale kandidaatstelling bij Tweede Kamerverkiezingen in de hoofdstukken H en I van de Kieswet geldt dat die elders in de Kieswet doorwerken. Artikel G 1, lid 8, van de Kieswet dient te worden aangepast nu de publicatielicht voor het centraal van de door hem geregistreerde aanduidingen niet meer aan de orde is. Door deze wijziging van artikel G 1, lid 8, van de Kieswet kan artikel Y 11 van de Kieswet komen te vervallen. De Kiesraad adviseert verder om het tweede lid van artikel Y 19 te handhaven en toe te voegen aan artikel I 10 van de Kieswet. In artikel H 10, eerste lid, van de Kieswet kan worden volstaan met één verklaring waarin een gemachtigde wordt aangewezen (in plaats van meerdere verklaringen).

O

Uit artikel H 5 van de Kieswet blijkt niet wat wordt bedoeld met de 'lijst'. Wordt hiermee bedoeld een lijst die voor een bepaalde kieskring is geleverd en onderdeel uitmaakt van een stel gelijklopende lijsten? Of wordt hiermee een stel gelijklopende lijsten bedoeld, waarvoor één lijst is ingeleverd? De Kiesraad adviseert u deze formulering te verhelderen. Overigens dienen heel hoofdstuk H en I van de Kieswet op dit punt te worden nagelopen. Verder moet het mogelijk zijn om voor alle lijsten binnen een stel gelijklopende lijsten dezelfde gemachtigde aan te wijzen. Ook impliceert de tekst van artikel H 5 van de Kieswet dat het mogelijk is om alleen voor sommige kieskringen een lijstencombinatie aan te gaan. Naar het oordeel van de Kiesraad kan dit niet de bedoeling zijn en adviseert u daarom om de het conceptwetsvoorstel ook op dit punt aan te passen.

M

In artikel H 3, van het conceptwetsvoorstel is bepaald dat iedere inleveraar een verklaring moet overleggen dat hij als kiezer is geregistreerd. Bij toegang van het centraal stembureau tot het GBA-V kan deze zinsnede vervallen.

T

In artikel I 2, eerste lid, onderdeel d, van het conceptwetsvoorstel is naast de toevoeging van 'voor deze kieskring' de toevoeging opgenomen: 'met inachtneming van artikel H 9'. Ook in artikel I 6, eerste lid, onderdeel b, is deze toevoeging opgenomen. Met de toevoeging van 'met inachtneming van artikel H 9' in genoemde artikelen wordt hoogstwaarschijnlijk getracht te benadrukken dat de instemmingsverklaring volledig moet zijn ingevuld, inclusief het adres waarnaar de benoemingsbrief gezonden moet worden. Indien dit niet is ingevuld, is er sprake van een (herstelbaar) verzuim. Naar de mening van de Raad is een dergelijke toevoeging overbodig. Indien de instemmingsverklaring niet volledig is ingevuld, wordt hij geacht te ontbreken, hetgeen een herstelbaar verzuim is. De Raad stelt dan ook voor om de desbetreffende toevoeging te verwijderen. Ook verzoekt de Kiesraad om nadrukkelijk in artikel I 2, derde lid, van de Kieswet te bepalen dat het alsnog blijf geven van de identiteit door de inleveraar gedurende de verzuimperiode dient plaats te vinden. Verder zou uit het vijfde lid van hetzelfde artikel moeten blijken dat de kiezer die in plaats van de onbevoegde inleveraar een lijst komt indienen, ook blijf moet geven van zijn identiteit.

AD

Artikel I 12 van het conceptwetsvoorstel is verwarrend. Uit het nu geldende artikel I 12 blijkt duidelijk dat de nummering *in* de openbare zitting plaatsvindt. Uit de voorgestelde tekst van artikel I 12 kan dit echter niet meer ondubbelzinnig worden opgemaakt. De Raad stelt dan ook voor het artikel op dit punt te verduidelijken. Dit kan bijvoorbeeld door het als volgt te formuleren: 'Het centraal stembureau nummert in de zitting bedoeld in artikel I 4 de kandidatenlijsten die hij geldig heeft verklaard en maakt deze beslissing op de zitting bekend.' Bovendien kunnen de artikelen

I 15 en I 17 van de Kieswet worden samengevoegd nu een beslissing over de geldigheid van de lijsten en de nummering van de lijsten in dezelfde zitting plaatsvinden.

AM

Blijkens de memorie van toelichting wordt met de hierbedoelde wijzigingen beoogd te regelen dat een kiezer ook met een kiezerspas nog altijd kan stemmen in zijn eigen gemeente. De achterliggende gedachte wordt naar de mening van de Kiesraad beter tot uitdrukking gebracht door in artikel K 1 van de Kieswet een punt te plaatsen achter "stembureau van zijn keuze" en de rest van die zin te schrappen.

AN

De Kiesraad wijst erop dat het in het verleden met name voor grote gemeenten niet haalbaar bleek een vervangende stempas nog op een zo laat moment (de dag vóór de dag van stemming) te verstrekken. De Kiesraad onderschrijft het voorstel van de NVVB om kiezers op de dag vóór de dag van stemming de

gelegenheid te geven een vervangende stempas aan te vragen tot uiterlijk 12.00 uur. Zodoende hebben gemeenten voldoende tijd om registers met ongeldige stempassen te vervaardigen en te distribueren en is de uniformiteit gewaarborgd.

AW

In het conceptwetsvoorstel wordt het voor kiezers buiten Nederland mogelijk om – naast de kleur rood – ook te stemmen met de kleuren blauw, zwart of groen. De Kiesraad onderschrijft het advies van de gemeente Den Haag naar aanleiding van het onderhavige wetsontwerp om voor kiezers in het buitenland geen kleur voor te schrijven. Het gaat erom dat een geldige stem herkenbaar moet zijn uitgebracht op een bepaalde kandidaat. Het voorschrijven van bepaalde kleuren – en het derhalve uitsluiten van andere – zal opnieuw tot allerlei grensdiscussies leiden. Niet altijd zal immers even eenvoudig zijn vast te stellen of bijvoorbeeld een wit stipje met zwart is ingevuld (geldig) dan wel met grijs (ongeldig).

AX

Ingevolge de huidige Kieswet (artikel N 20, derde lid) moeten alle verzegelde pakken met briefstembescheiden direct na de stemopneming vanuit het buitenland worden overgebracht naar de burgemeester van Den Haag. Artikel M 8, vierde lid, biedt vervolgens een voorziening voor bewaring en vernietiging van die verzegelde pakken door de burgemeester van Den Haag. De Kiesraad geeft u in overweging te bepalen dat de hier bedoelde stukken in het bezit blijven van de in het eerste lid van artikel N 20 bedoelde personen en slechts worden overgebracht naar Nederland, indien daarom wordt gevraagd – door het centraal stembureau dan wel de Tweede Kamer – in het kader van een hertelling. Het nadeel dat de briefstembescheiden dan één of enkele dagen later beschikbaar zijn voor een hertelling weegt naar het oordeel van de Kiesraad minder zwaar dan de nadelen verbonden aan het vanuit de hele wereld naar Den Haag moeten sturen van verzegelde pakken. Wellicht ten overvloede wijst de Kiesraad u in dit verband op zijn advies van 22 september 2010, waarin wordt voorgesteld om hertellingen voortaan decentraal te laten plaatsvinden. Het voorstel van de Raad om de briefstembescheiden te laten rusten bij de in de artikel N 10, eerste lid, bedoelde personen zou daarmee in overeenstemming zijn. Indien dit voorstel van de Kiesraad wordt gevolgd dient – uiteraard – ook een vergelijkbare regeling als bedoeld in art. M 8, vierde lid, te worden getroffen voor bewaring en vernietiging van stukken door vorenbedoelde personen.

CF

De Kiesraad vindt het niet logisch om in artikel Ya 4, derde lid, een bepaling op te nemen over het afleggen van ondersteuningsverklaringen, nu artikel Ya 4 gaat over het inleveren van de kandidatenlijst. De Raad is van oordeel dat dit derde lid beter kan worden verplaatst naar de bepaling over de ondersteuningsverklaringen (artikel Ya 5 van de Kieswet).

CG/CH

De Kiesraad is van oordeel dat een andere formulering de leesbaarheid van de artikelen Ya 5 en Ya 5a (en ook Ya 33) van het conceptwetsvoorstel ten goede zou komen en adviseert u de artikelen elk in meerdere leden op te splitsen waarbij duidelijker dan nu een onderscheid wordt aangebracht tussen het

afleggen van ondersteuningsverklaringen en het *inleveren* van ondersteuningsverklaringen.

Door de formulering 'een persoon die ingevolge artikel H 5 op de lijst is vermeld en die bevoegd is tot het herstel van verzuim' lijkt het verder alsof de inleveraar zelf niet bevoegd is om ondersteuningsverklaringen in te leveren, maar alleen degene die bij zijn/haar verhindering bevoegd is om verzuimen te herstellen. De Kiesraad adviseert u de formulering zodanig aan te passen, dat de inleveraar hieronder begrepen kan worden. Dit geldt naast de artikelen Ya 5 en Ya 5a ook voor artikel Ya 33.

CK/CS

In de artikelen Ya 8 en Ya 36 van het conceptwetsvoorstel ontbreekt dat, wanneer een lijst niet op de dag vóór de kandidaatstelling tussen negen en zeventien uur is ingeleverd bij de gezaghebber, dit tot gevolg heeft dat de lijst ongeldig dient te worden verklaard. De Kiesraad adviseert u dit alsnog op te nemen.

CR

In het conceptwetsvoorstel is geregeld dat in artikel Ya 34, eerste lid, de aanduiding 'eerste lid' komt te vervallen. Aangezien deze aanduiding in dit artikellid driemaal wordt gebruikt, is niet geheel duidelijk of de voorgestelde wijziging op één of op alle aanduidingen betrekking heeft. Als dit laatste het geval is, dan stelt de Raad voor het als volgt te formuleren: 'In het eerste lid vervalt *telkens*: ,eerste lid,.'

Daarnaast wordt het derde lid van artikel Ya 34 gewijzigd, zodat de termijn voor het herstellen van verzuimen niet langer wordt gekoppeld aan de dag van kandidaatstelling, maar aan de onderzoekszitting van het centraal stembureau. De Kiesraad ziet niet in waarom in dit opzicht voor de verkiezingen in het Caribische deel van Nederland voor een andere constructie gekozen is, dan voor de verkiezingen in het Europese deel van Nederland. Ook in het huidige artikel Ya 34 is geen sprake van een terugrekentermijn, maar wordt gesproken van de mogelijkheid tot herstel van verzuimen op uiterlijk de tweede dag na de dag van kandidaatstelling (terwijl dit voor verkiezingen in het Europese deel van Nederland uiterlijk de derde dag na kandidaatstelling is). Naar de mening van de Raad kan om deze reden beter gesproken worden van de mogelijkheid tot herstel van verzuimen 'binnen de termijn van twee dagen na de zitting, bedoeld in artikel I 1', waarbij herstel elke dag mogelijk is van negen tot zeventien uur. Mocht daarbij bij het bepalen van het einde van de termijn op een zaterdag, zondag of feestdag worden uitgekomen, dan verschuift de termijn op grond van artikel Z 12 naar de eerstvolgende dag niet zijnde een zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag. Deze opmerking geldt overigens ook voor het gewijzigde artikel Ya 6, derde lid.

Verder is in het voorgestelde derde lid van artikel Ya 34 bepaald dat degene die de lijst heeft ingeleverd uiterlijk op de eerste *werkdag* vóór de dag bedoeld in artikel I 4, de verzuimen kan herstellen. Het valt de Raad op dat de term 'werkdag' een term is die alleen in hoofdstuk Ya van de Kieswet voorkomt. Uit een oogpunt van uniformiteit stelt de Raad voor om 'werkdag' te vervangen door 'dag'. Bovendien is het gezien artikel Z 12, eerste en tweede lid, van de Kieswet

niet nodig om te spreken van werkdag. Dit geldt dus ook voor de andere bepalingen in hoofdstuk Ya waarin gesproken wordt van 'werkdag'. De term 'werkdag' kan bovendien de vraag oproepen of in die gevallen waarin niet gesproken wordt van 'werkdag' een handeling dan toch ook op een andere dag kan plaatsvinden.

Artikel N 11

In zijn advies van 22 september 2010 vroeg de Kiesraad aandacht voor de gemeentelijke totaalstelling door de burgemeester, bedoeld in artikel N 11 van de Kieswet. De Raad wees erop dat het wenselijk is in de Kieswet tot uitdrukking te brengen dat deze achterwege blijft bij gemeenteraads- en eilandraadsverkiezingen, omdat deze niets toevoegt aan de vaststelling van de uitslag door het centraal stembureau en slechts tot verwarring en misverstand aanleiding kan geven wat betreft de verantwoordelijkheid voor de vaststelling van de uitslag van gemeenteraadsverkiezingen.

Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 en eilandraadsverkiezingen van 2015 geeft de Raad u in overweging om zijn voorstel – dat consequenties heeft ook voor andere artikelen dan artikel N 11 – alsnog op te nemen in het onderhavige wetsvoorstel.